

Enric Marquès i l'ADAG:

Art d'intervenció

JAUME
FÀBREGA

L'Assemblea Democràtica d'Artistes de Girona (ADAG) va ser una agrupació d'artistes de Girona –a més d'un dissenyador gràfic i d'un crític d'art, el signant– que, del 76 al 78 (aproximadament), va realitzar una tasca de mobilització cultural i artística.

Correspon de ple, per tant, a l'etapa de transició política del postfranquisme, en un moment àlgid en què, en tots els sectors, calia «arrancar» parcel·les de democràcia. I es feia naturalment, amb eines polítiques, culturals, artístiques, amb «art d'intervenció», en definitiva. De fet, el nom d'Assemblea Democràtica d'Artistes era pres d'altres plataformes, com l'Assemblea de Catalunya. Aquestes plataformes eren impulsades per gent catalanista republicana i d'esquerres. Fins i tot els catalanistes i els republicans empraven una fraseologia, molt de l'època, empeltada de marxisme (de més o menys bona llei), i així els noms, textos i actituds reflecteixen encara uns tics marxistoides d'abans de la caiguda del mur, avui una mica ingenus i rancios, de quan hom assimilava encara «esquerra» a marxisme i filocomunisme. En honor a la veritat, però, cal dir que molts dels protagonistes d'aquelles fetes eren gent d'esquerra, liberal, republicana, socialista, comunista, a més dels seus «companys de viatge» etc.

Però el que compta és que tots plegats eren enduts per ideals similars. Eren uns temps, sortosament, ja passats, però dels quals, si hem avançat culturalment i políticament, en vivim. Un dels protagonistes d'aquell temps fou Enric Marquès. Sense ell és ben segur que l'ADAG no hagués tirat endavant.

Art còmode, art incòmode

Enric Marquès, com pocs, reunia les condicions, primer, d'artista, i, segonament, de persona amb inquietud i formació –des de la seva estada a París– política i militant al servei de Catalunya i les classes populars, a més d'una abnegació personal al servei d'aquesta causa, més enllà de qualsevol «diletantisme».

Que el lector no se sorprengui per la terminologia política –en un article sobre art i artistes–, però és que, per ser fidels a la història, això era el que marcava aquells temps de transició, i no solament el camp de l'art, sinó el de la cultura en general, de la cançó, etc. Lluitar per cantar en català, per exemple, era també lluitar per la democràcia i contra la dictadura que es resistia a caure, i fer activitats artístiques amb contingut polític i d'«avantguarda» pertanyia a la mateixa trinxera.

Naturalment, al costat d'aquest sector d'artistes mobilitzats, n'hi havia tot un altre que, o no participava d'aquestes activitats, o les veia amb recel. Aquest darrer sector, de totes maneres, no es pot posar en un mateix sac. Però podria estar integrat per artistes «exquisits», als quals el contacte amb la plebs i les mobilitzacions els repel·lien i, en general, artistes de l'establishment –tant en el sentit polític-social com artístic–, en general identificats amb un art conservador, de tipus figuratiu acadèmic i paisatgístic acadèmic.

Atenció: parlem d'art «conservador» o acomodaticí, no de cap diferència entre, per exemple, art «modern i abstracte» i «art figuratiu» (com, simplícticament, a vegades es tendia a creure).

El perquè de (quasi) tot plegat

Ben al contrari, artistes figuratius (i ultrafiguratius) pertanyien, justament per ideologia i pràctica artística, al corrent «incòmode», començant pel mateix Enric Marquès.

Com ho va expressar una portada de *Presència* –«L'art que molesta»–, hi havia, doncs, dues pràctiques artístiques: una, acomodada amb el poder i una que «molestava».

El «perquè de tot plegat», doncs, era ben senzill: la transició, el pas cap a la democràcia i, Catalunya, cap a l'autogovern.

Cal cercar-hi, però, uns antecedents. A Girona mateix, els artistes ja havien organitzat alguna activitat en comú. Per exemple, alguns estaven agrupats sota les sigles ANSIBA («Agrupació Sindical d'Artistes Plàstics»), una relíquia de la dictadura, però que alguns creien que era útil, si més no per a certes preocupacions gremials. Així, s'havien organitzat algunes exposicions, com les que es deien «Girona insòlita» o «Petit format».

Però l'exposició més detonant fou la d'una manifestació realitzada a l'aire lliure (plaça de Catalunya), amb motiu d'una setmana cultural organitzada per la Jove Cambra, l'abril del 1975. Diversos artistes varen pintar, cadascun, un plafó publicitari. Alguns, com Niebla, varen fer una obra –que va tenir dificultats– amb un clar contingut polític (es referia a l'empresonament de Corominas, l'actual batlle de Salt, un dels motius de mobilització de l'època).

Un altre antecedent important fou el grup banyolí Tint-2 (del qual el signant formava part), que varen portar, per aquesta època, una intensa tasca de mobilització artístic-cultural, a través d'exposicions molt impactants.

**Neix l'assemblea
i comença a caminar**

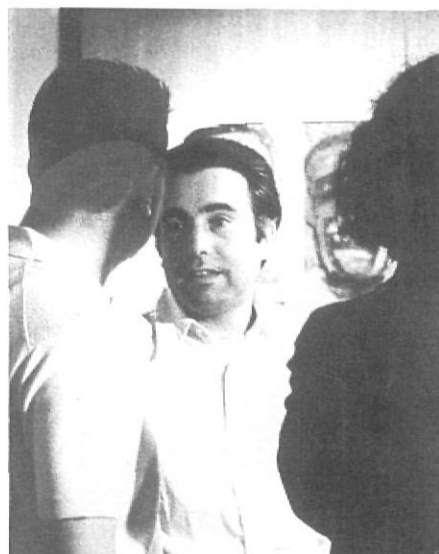
També en aquells moments (o una mica anteriorment), col·legis professionals com el d'arquitectes, havien tingut un paper rellevant. Des de l'Arxiu Històric de la delegació gironina, s'havien promogut mostres revulsives del tipus «Girona, que bonic era veure't» i altres.

El naixement de l'Assemblea Democràtica d'Artistes de Girona va tenir lloc el març de 1977. La primera reunió va ser convocada pel signant a casa de l'artista Francesc Vicens, i, des del principi, hi va participar Enric Marquès com un dels puntals bàsics. No cal dir que hom va haver de vèncer algunes petites o grosses reticències, però a poc a poc es va anar integrant un grup prou revelador.

El funcionament era a través de reunions –en llocs tan incòmodes, per exemple, com les antigues sales municipals de la Rambla, en cases i tallers particulars, etc.–.

Les propostes d'activitats i exposicions eren assumides col·lectivament; els textos a discutir, dels catàlegs, eren redactats pel signant, i després presentats al col·lectiu abans de la seva publicació; els muntatges eren també col·lectius. Hem parlat d'activitats i exposicions. Perquè l'ADAG, a part dels muntatges, realitzava d'altres intervencions públiques, com manifestos, xerrades, realització de cartells per a forces polítiques, adhesions a mítings, i també la presentació d'alguna altra mostra, com la que procedia del grup Tint de Banyoles titulada «El Aaiún, formació d'una ciutat espanyola al Sahara Occidental». És a dir, l'ADAG feia la funció que el seu títol venia a definir implícitament, una sèrie d'activitats «assembleàries» i paraartístiques, a més de les explícitament plàstiques.

Jaume Fàbrega és llicenciat en història de l'art.

*Enric Marquès amb artistes,
a la casa de Cultura de Girona (1970).*

Enric Marquès
amb Joan Casanovas
(1977).

Cronologia de l'Assemblea Democràtica d'Artistes

1976

1. «Els drets humana, ara!». Casa de Cultura, 10 als 28 d'abril de 1976. S'hi presenta el manifest fundacional o «Declaració» de l'ADAG. Muntatge, amb un tanc de cartró. Obres al·lusives al tema de diversos artistes gironins. Edició d'un cartell. Presentació de la mostra a Barcelona, del 15 al 30 de desembre, dins el marc del Congrés de Cultura Catalana i el patrocini del Grup Cristià de Drets Humans de Sant Medir. Olzinelles, 30.

2. «Homenatge a Carles Rahola». Sala Fidel Aguilar, 9-31 de juliol. Cadaqués, Societat l'Amistat, 14 d'agost: polèmica amb Salvador Dalí. Barcelona, Fundació Miró, 15-30 de setembre (prorrogada). Edició d'un cartell, d'un programa de mà i d'un dossier de premsa (Fundació Miró). Obres de diversos artistes de Catalunya, realitzades damunt d'un paper imprès únic. Homenatge de l'ADAG davant la tomba de Carles Rahola (juliol); Enric Marquès parla en nom de l'Assemblea.

3. «Cicle de comunicació gràfica. 1. El cartell polític». Exposició, Sala Fidel Aguilar, del 30 de setembre al 17 d'octubre. Cartells de Cuba, Itàlia, Portugal, França, Xina, de la col·lecció Jaume Fàbrega, més altres aportacions). Edició d'un text.

4. «Salvem la Devesa!». Exposició, sala Fidel Aguilar, del 27 d'octubre al 14 de novembre. Patrocinada pels col·legis professionals de Girona. Edició d'un cartell, d'un adhesiu. Activitats paral·leles (Fira de Girona, debat a la Casa de Cultura, etc.). Muntatge col·lectiu, tipus instal·lació.

5. «Amnistia total. Per Nadal, tots a casa». Sala Fidel Aguilar, Girona, del 24 de desembre al 14 de gener de 1977. Exposició de cartells edictats per Amnesty International, amb la col·laboració de la Fundació Joan Miró. Edició de cartell.

Altres activitats

- Carta de refús al projecte embolicament del monument a Colom per Christo (setembre).
- Participació en la constitució de l'Assemblea Democràtica d'Artistes de la Garrotxa (Octubre).
- Realització de cartells per a entitats polítiques i cíviques, adhesions i manifestos.

1977

7. «El Aaiún. Formació d'una ciutat espanyola al Sahara occidental. Sala Fidel Aguilar, gener. Text de l'ADAG.

8. «Festa! Carnestoltes 1977». Sala Fidel Aguilar, del 19 de febrer al 10 de març. Edició d'un text.

9. «Volem l'Estatut!». Sala Fidel Aguilar, del 14 d'abril al 8 de maig. Exposició promoguda per l'Assemblea de Catalunya, iniciada a Girona per recórrer els Països Catalans. Constava de material gràfic i obres de membres de l'ADAG. Edició d'un fulletó, un cartell i un adhesiu.

10. Exposició col·lectiva de membres de l'ADAG. Sala Fidel Aguilar, octubre. Del full de presentació: «Més que d'un treball de l'ADAG com a tal col·lectiu, es tracta de la presentació de l'obra personal que realitzen els seus components».

Aquesta mostra suposa el final de l'Assemblea Democràtica d'Artistes de Girona.

L'últim text de propostes, que ja no es concretaren, és del 10 de novembre. A partir de llavors, si bé s'utilitzà les sigles de l'ADAG en algun comunicat o reunió, aquesta deixà de ser operativa. Començava una altra època.

